

§ 18

Strategi mot våldsbejakande extremism – svar till kommunstyrelsen

Beslut

Nämnden godkänner förvaltningens svar på remissen och överlämnar tjänsteutlåtandet som svar till kommunstyrelsen

Ärendet

Stockholms stad ska under 2015 besluta om en stadsövergripande strategi mot våldsbejakande extremism. Socialförvaltningen har utarbetat ett förslag på utgångspunkter för socialtjänstens arbete ur detta hänseende. Förslaget har översänts till nämnden för yttrande. Förslaget formulerar stadens ansvar i fyra perspektiv; främjande, förebyggande, anhörigstöd och efterperspektiv. Nya åtgärder och en ansvarsfördelning mellan olika förvaltningar i staden föreslås i förslaget. Förvaltningen bedömer att en generell kompetensutveckling är viktig och att stödet till personer som varit utomlands och stridit kan ges inom socialtjänstens ordinarie arbete, förslagsvis genom sociala insatsgrupper.

Stadsdelsförvaltningen hade redovisat ärendet i ett tjänsteutlåtande daterat den 24 juni 2015.

Dnr 383-2015-1.5.1.

Beslutsgång

Ordföranden ställde framställda förslag mot varandra och fann att nämnden beslutat enligt förvaltningens förslag.

Yrkanden

Ordföranden Ulf Walther m.fl. (S), ledamoten Lars Sterneby (V), tjänstgörande ersättaren Cecilia Jaukkuri m.fl. (MP), yrkade bifall till förvaltningens förslag till beslut.

Vice ordföranden Gustav Johansson m.fl. (M) yrkade bifall till eget förslag till beslut.

Ledamoten Peter Backlund (FP) yrkade bifall till eget förslag till beslut.

Reservation

Vice ordföranden Gustav Johansson, ledamöterna Henrik Virro, Erika Wing, Kristiina Katajikko alla (M), reserverade sig mot beslutet till förmån för det egna förslaget;

”Delvis bifalla skrivelsen

Samt därutöver anföra:

Alliansens företrädare i Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd anser att Stockholms stad måste ha ett stadsövergripande arbete och en långsiktig strategi gällande unga krigsresande och våldsbejakande extremism. Vi kan aldrig acceptera att människor i Sverige, och i Stockholm, värvas till extrema grupper som begår vålds- och terrordåd, oavsett om det är religiösa grupperingar eller våldsbejakande. Alliansregeringen tog frågan på stort allvar under sin tid vid makten och inledde ett långsiktigt arbete för att stärka Sveriges förmåga att hantera de nya hoten. Alliansregeringen avsatte resurser till olika former av avhopparverksamhet från extrema organisationer och utsåg en nationell samordnare mot våldsbejakande extremism. Detta var viktiga och nödvändiga steg som nu måste följas upp med konkreta handlingar i kommunerna.

Stockholms stad måste bemöta frågan om våldsbejakande extremism ur ett helhetsperspektiv, där förebyggande och tidiga insatser är avgörande men också stöd och kunskap till näromgivningen. När ungdomarna väl har rest utomlands är vi för sent ute.

Det förebyggande arbetet bland ungdomar är på många sätt avgörande. Kunskap om vad som lockar ungdomarna att resa eller engagera sig i våldsbejakande grupper är här en maktfaktor. Det är genom att bygga upp positiva alternativ till engagemang och ungdomarnas eget förtroende som vi kan minska dragningskraften till våldsbejakande miljöer. Här har den frivilliga sektorn, civilsamhället och ungdomarnas närmiljöer en viktig roll. Det uppsökande arbetet är i det sammanhanget synnerligen viktigt. Genom ett relationsskapande fältarbete med representativa förebilder i riskmiljöer som har god lokal kännedom identifierar vi unga ledare som övriga vuxensamhället ofta gett upp på eller missat. Det är samtidigt viktigt att vi inte stigmatiserar utmaningarna till en specifik grupp eller område, vilket kan stärka dragningskraften bland ungdomarna än mer utan att arbetet rikta sig mot alla unga i riskmiljöer.

Vi vill därför trycka än mer på insatser som ökar kunskapen och förståelsen omkring frågan bland alla vuxna som kan möta ungdomarna i sin vardag. Det är viktigt att se till bredden av problematiken - det är inte alltid ungdomar som av olika skäl utmärker sig som är de mest riskutsatta. Det är därför lika viktigt att verka för ökad kunskap och förståelse bland stadens medarbetare som de vuxna som under fritiden möter ungdomar som kan riskera att rekryteras. Genom att öka deras kunskap och insikter kring unga som befinner sig i våldsbejakande miljöer ökar vi möjligheten att bryta en negativ tankespiral bland unga och motverka att fler rekryteras. Här är ungdomarnas fritid och närmiljö av största vikt.

För de ungdomar som av olika skäl har rekryterats eller hamnat i våldsbejakande och/eller extrema miljöer måste Stockholms stad ha ett tydligt och effektivt arbete för att motivera och snabbt kunna hjälpa ungdomarna till att lämna dessa. Detta arbete måste bygga på individuella planer och vara långsiktiga. Det är bara genom snabbt agerande som vi kan fånga upp och hjälpa ungdomarna innan det blir för sent. Lika väl är det viktigt att ge tydligt och konkret stöd till familj och omgivning som visar oro för en ungdom. Det måste finnas tydliga och tillgängliga kanaler dit man kan vända sig för stöd och råd.

Majoriteten av Stockholms stads arbete för att motverka alla former av våldsbejakande extremism är ökad kunskap och förståelse för olika kulturer, religioner och bakgrunder. Det är inte alltid en rent religiös fråga eller att ställa det ena mot det andra. För att kunna arbeta förebyggande och minska konflikter är kunskap ett av de starkaste verktygen att tillgå. Genom att stärka ungdomars insikt och förståelse kan vi minska risken att ungdomar rekryteras till konfliktområden där olika åsikter ställs mot varandra.

För de unga som har rest iväg och återkommit till Sverige måste först och främst den svenska rättsstaten agera i kombination med rätt stöd utifrån individens behov. Vilka åtgärder som krävs beror på hur situationen ser ut kring varje person. Belöning i form av förtur och privilegier inom bostads- och arbetsmarknaden eller andra insatser är inte en lösning på de utmaningar vi ser eller att förebygga att fler unga rekryteras. Snarare är det att ge dem ytterligare en motivering till att krigsresande lönar sig. Det hade varit önskvärt om Stockholms Stad hade valt en inriktning som starkt markerar mot krigsresor och fördömer dessa. Staden borde stötta och visa särskild hänsyn till de

människor som drabbats av extremister istället för att ge stöd till extremisterna.

Frivilligverksamheter som Fryshuset har lång erfarenhet och kompetens inom frågor som berör krigsresande och våldsbejakande extremism. Det är genom att ingå ett partnerskap med verksamheter så som Fryshuset, samt liknande aktörer, som Stockholms stad ges bästa möjliga utgångsläge att möta den allt mer allvarliga situation vi ser i Stockholms stad och i Sverige. Myndighetsutövning är inte en ensam lösning utan en samverkan mellan olika aktörer och insatser i vårt samhälle är avgörande. För många ungdomar som är i riskzonen att rekryteras eller vill lämna våldsbejakande grupper kan aktörer som inte regleras av myndighetsregler ha en annan förtroendeställning, vilket kan underlätta möjligheterna att nå och hjälpa ungdomarna!”

Reservation

Ledamoten Peter Backlund (FP) reserverade sig mot beslutet till förmån för det egna förslaget.

”Att som svar på remissen anföra följande:

Att arbeta mot våldsamma och extrema idéer och grupperingar är ständigt en central uppgift för en demokratisk rättsstat. I dagsläget ter sig den uppgiften än mer angelägen, i ljuset av att många unga stockholmare lockas av den så kallade Islamiska statens terrorläror. Även om våldsbenägen politisk och religiös extremism inte är någon ny företeelse gör omfattningen av problemet att det finns ett stort behov av samordning mellan olika delar av staden.

Den remiss som nu har kommit på nämndens bord är märklig. Det finns inget färdigarbetat förslag att ta ställning till. Istället finns det två dokument, en inriktning från finansroteln och en strategi från socialnämnden, som på avgörande punkter motsäger varandra. Enligt finansroteln är det dokument som socialnämnden antog i våras en ”delstrategi” som reglerar socialtjänstens arbete. Det är inte ett intryck man får när man läser själva strategin. Punkt 3 i strategin handlar t.ex. om hur ansvarsfördelningen ska se ut mellan stadsledningskontoret och socialförvaltningen, dvs. den försöker reglera sådant som ligger utanför socialtjänsten.

Det är tydligt att finansrotelns inriktningsdokument är ett senkommet försök att rätta till de många brister som socialnämndens strategi är behäftad med. I finansrotelns inriktningsdokument återfinns man till

exempel ett stärkt brottsofferperspektiv och ett tydligare fokus på att personer i extrema miljöer ska få hjälp att hoppa av. Det står nu också att staden "inte ska vidta åtgärder som kan uppfattas premiera eller belöna brottsliga handlingar". Vi välkomnar detta, även om det är anmärkningsvärt att något så självklart ska behöva sägas.

Det står dock vidare att socialnämndens strategi har identifierat "en rad åtgärder" som riktar sig till personer som har stridit utomlands. Med tanke på att vissa av dessa åtgärder, såsom hjälp med bostad och försörjning, är ytterst kontroversiella är det olyckligt att inte finansroteln tydligare fastslår exakt vad det är man menar. Det är dock bra att man har förtydligat att åtgärderna ska rikta sig till personer som vill lämna den extrema miljön. Att det finns en motivation hos individen att förändra sitt liv är en förutsättning för att det offentliga ska kunna sätta in insatser.

Man kan notera att den ursprungliga strategin anger att bostadsbolagen är viktiga samarbetspartners, men varken bostadsbolagen eller Bostadsförmedlingen är remissinstans. Kanske innebär det att man kommer att förbigå bostadsfrågan med tysthet i det som följer.

Mellan raderna är remissen alltså ett ganska stort underkännande av den text som socialnämnden antog. Det visar att Folkpartiet haft rätt i vår kritik.

I det fortsatta arbetet kan staden med fördel anamma många av de rekommendationer som presenterats av Köpenhamns expertgrupp mot radikaliserings, vars rapport är ojämförligt mycket mer genomarbetad och vetenskapligt underbyggd än socialnämndens strategi. Där föreslås bland annat en särskild samordningsenhet som följer upp och sätter in insatser för personer i riskzonen för radikaliserings. Vikten av samarbete mellan kommunen och rättsväsendet vid övergång från kriminalvården betonas, liksom att skolan arbetar på lång sikt med att förmedla medborgarskapets och demokratins värderingar.

Dokumentet talar om samarbete med bostadsbolagen, men inte för att erbjuda boende åt hemvändande krigare, utan för att ge personal och boende kunskap om hur man kan ingripa om det finns oro för radikaliserings.

Det är vår förhoppning att det vidare arbetet kommer att leda till en genomarbetad och relevant strategi som kan tjäna som vägledning för de många aktörer inom staden som har att hantera denna svåra och extremt viktiga uppgift.”

Ersättaryttrande

Ersättaren Claes Karlsson (KD) lämnade till protokollet följande ersättaryttrande med instämmande av ersättaren Erica Tjerneld (C) ”Finansborgarrådet Karin Wanngård (S) lovade i samband med kommunfullmäktiges sammanträde den 26 maj att strategin mot våldsbejakande extremism ska ses över och att blocköverskridande samtal ska inledas. Detta löfte kom efter omfattande kritik mot strategin från bland annat Kristdemokraterna och övriga allianspartier. Det faktum att strategin nu remitteras, helt oförändrad, är anmärkningsvärt. Kristdemokraternas uppfattning är att strategin måste omarbetas från grunden. Det är även beklagligt att majoriteten har beslutat att tillsätta en samordnare mot extremism, utan att förankra beslutet med Alliansen.

Våldsbejakande islamistisk extremism utgör det största samhällshotet. Om detta är terrorforskarna överens. Trots det undviker majoriteten att tala om denna form av extremism. Bristen på konkretion och det faktum att strategin diskuterar extremism utifrån ett väldigt brett perspektiv gör att åtgärderna blir allmänt hållna, att vi riskerar att nå fel målgrupper och att samhället inte utför rätt form av preventiva insatser.

Kristdemokraterna vill se en ökad konkretion i strategin. Fokus måste ligga på avradikalisering och att få extremister att lämna strukturer och sammanhang som är anti-demokratiska. Kristdemokraterna vill inrätta ett länsgemensamt centrum som jobbar med avhopparverksamhet, likt Fryshuset har för högerextremister. Vi vill använda eventuella avhoppare i arbetet med att motverka extremism och förordar en konkret handlingsplan för att motverka radikaliserings och våldsbejakande islamistisk extremism, snarare än en fluffig och allmänt hållen strategi.

Kristdemokraterna håller med om att det förebyggande arbetet är avgörande. För att detta arbete ska vara framgångsrikt krävs samverkan mellan polis, fritidsgårdar, skola och socialtjänst m.fl. Det är av stor vikt att kartlägga extrema grupperingar och förhindra att unga personer hamnar i dessa sammanhang. I denna samverkan är det viktigt att involvera moskéerna. Ett liknande arbete pågår redan i bl.a. Haninge kommun.

Sverige har under de senaste åren tagit emot tusentals flyktingar från kriget i Syrien och Irak. De kommer med fruktansvärda berättelser om vad de har varit med om och vi vet idag att Islamiska staten, IS, begår brott mot mänskligheten i form av mord, våldtäkter och fördrivning. En del av de terrorister som utför dessa handlingar kommer från vårt land, Sverige. De har valt att ansluta sig till IS och har därmed valt att delta i de gärningar som IS gör sig skyldiga till.

I strategin finns bland annat följande formuleringar om hur staden ska arbeta med de som återvänder till Sverige:

Personer som deltagit i strider behöver sannolikt hälsoinsatser, därför är lokal samverkan mellan stadens socialtjänst (socialpsykiatri och missbruksvård) och landstinget (psykiatri, vårdcentraler) viktiga. Andra viktiga frågor kan vara stöd till försörjning, arbetsmarknadsinsatser och bostadsfrågan

De personer som återvänder till Sverige efter att ha deltagit i fruktansvärda brott mot mänskligheten ska hanteras som krigsförbrytare. Det är provocerande att strategin föreslår att förbrytare ska ha jobb och bostad, snarare än att ställas inför rätta. Det är djupt oetiskt och respektlöst mot flyktingar som lever med erfarenheter från vad bl.a. svenskar gjort mot dem i Syrien och Irak. Det är även viktigt att alla de personer som funderar och planerar på att delta i strider med IS vet vad som väntar dem när de kommer hem. Att man riskerar att ställas inför rätta och få ett långt fängelsestraff. Kristdemokraterna förordar att hela strategin återremitteras och omarbetas i grunden.”